

Studie / Články

PŘEHLED SOCIOLOGICKÝCH ŠETŘENÍ CSVŠ 1991 – 2008*

Petr Pabian, Karla Provázková

Za dobu své existence, tj. od roku 1991¹, provedlo Centrum pro studium vysokého školství (CSVŠ) desítky terénních sociologických šetření. Tato šetření představují jeden z hlavních zdrojů informací pro studium českého vysokého školství v posledních dvou desetiletích. Dosud však neexistoval žádný přehled těchto šetření. Tento přehled původně začal vznikat pro vnitřní potřebu CSVŠ, domníváme se však, že informace o provedených šetřeních mohou být užitečná pro mnohem širší komunitu zabývající se výzkumem vysokého školství, ať už jde o přímé využití dat nebo o inspiraci pro přípravu podobných výzkumů v minulosti.

Dosavadní absence přehledu sociologických šetření CSVŠ je jedním z nejvýraznějších indikátorů situace, ve kterých byl sociologický výzkum v této instituci prováděn po značnou část její dosavadní historie. Hlavním rysem této situace bylo postavení Centra jako přímo řízené (příspěvkové) organizace Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, tedy *de facto* jako jeho součástí. V důsledku této úzké vazby na ministerstvo a na tvorbu vysokoškolské politiky provádělo CSVŠ především *policy research*, tedy výzkum, jehož cíle i metody jsou dány v prvé řadě praktickými potřebami tvorby vysokoškolské politiky. U *policy research*, na rozdíl od akademického sociologického výzkumu, bývá důraz kladen zejména na včasné

provedení a relevantní závěry, nikoliv na metodologickou důkladnost přípravy, realizace a interpretace terénních šetření². Situace CSVŠ se částečně změnila po roce 2000, od něhož je až dosud výzkumná činnost Centra financována z velké části prostřednictvím výzkumného záměru, a zejména po roce 2007, kdy se CSVŠ stalo veřejnou výzkumnou institucí, která je do značné míry nezávislá na ministerstvu. Přesto je však u velké většiny šetření CSVŠ zřejmé zakotvení v tradici výzkumu pro státní správu.

Právě dominantní orientace na aktuální potřeby politického rozhodování je podle nás také hlavní příčinou nízké míry kontinuity v (nejen) sociologických výzkumech CSVŠ. Tato nízká kontinuita se projevuje nejen v absenci soupisu šetření, ale také v nevyužívání zkušeností z předchozích šetření při přípravě nových a následně při interpretaci sebraných dat, a především v neexistenci datového archivu, a s tím související ztrátě dat z mnoha provedených šetření. Náš soupis ukazuje, že data se nedochovala u nadpoloviční poloviny provedených šetření, což omezuje možnost jejich využití na údaje zachycené v publikacích a/nebo v závěrečné zprávě z výzkumu (pokud

¹ V tomto článku se nezabýváme šetřeními, které před rokem 1991 prováděla instituce, z níž CSVŠ vzniklo, tj. Ústav rozvoje vysokých škol české socialistické republiky (ÚRVŠ). Obecnou informaci o historii CSVŠ podává výroční brožura *Centrum pro studium vysokého školství 1991–2006*. Praha: CSVŠ, 2006.

* Vypracováno v rámci Výzkumného záměru č. MSM0023775201 „Terciární vzdělávání ve znalostní společnosti“

² Typickým aktuálním českým příkladem *policy research* vzniklým mimo CSVŠ je Matějů, P. *Hlavní výsledky z průzkumu názorů expertů na české vysoké školství*. Praha: MŠMT, 2007. URL: < http://www.msmt.cz/uploads/bila_kniha/Zprava_vyzkum_akteri_final.pdf >

Zpráva vykazuje všechny známky, kterými se vyznačuje i naprosta většina šetření CSVŠ: cíle stanovené politickou potřebou exekutivy (v tomto případě příprava Bílé knihy terciárního vzdělávání), nereprezentativní způsob výběru (*snowball sampling*) a relativně malý vzorek pro dotazníkové šetření (230 respondentů).

se zachovala alespoň ta).³ Příčin takto rozsáhlé ztráty dat je samozřejmě víc, počínaje personální diskontinuitou a konče zatopením archivu CSVŠ při povodni v roce 2002, ale hlavním důvodem je podle našeho názoru právě orientace výzkumu CSVŠ na aktuální potřeby ministerstva. Zjednodušeně řečeno, v rámci toho přístupu data ztrácí relevanci v okamžiku, kdy je splněno zadání výzkumu a závěrečná zpráva je publikována a předána ministerstvu. V rámci toho přístupu je také možné, aby sociologická šetření prováděly osoby bez sociologického vzdělání – jak ukázal náš soupis, bylo tomu tak u velké části šetření CSVŠ.

Chápeme tedy svůj článek jako příležitost k sebekritické reflexi dosavadní činnosti Centra v klíčové oblasti naší činnosti: jedním ze zjištění našeho přehledu je skutečnost, že terénní sociologická šetření představovala jednu z hlavních výzkumných strategií CSVŠ. Hlavním účelem článku je proto široké zpřístupnění informací o provedených šetřeních, které mohou být využity při zkoumání post-komunistického vývoje českého terciárního vzdělávání a při přípravě budoucích šetření na tomto poli, v rámci Centra i jinde. Kritická analýza dosavadních šetření, které se v následujícím textu nevyhýbáme, je podle nás integrální součástí konstruktivního zhodnocení vykonané práce jako přípravy pro budoucí využití existujících výzkumů.

A nyní již prakticky k následujícímu přehledu šetření. Předmět soupisu, tedy sociologická terénní šetření, byl definován velmi široce – naším cílem bylo zahrnout všechna šetření, která obsahovala terénní sběr dat. V soupisu se proto objevují velmi rozdílná šetření – nejlépe je tato diverzita vidět na velikosti vzorku, kte-

rá sahá od tří osob až po 15 tisíc. Základní jednotkou soupisu je terénní šetření – jestliže tedy bylo v rámci jednoho zastřešujícího projektu provedeno několik šetření (například čtyři šetření v projektu „Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR – V.“), bylo každé šetření vyděleno jako samostatná jednotka (tj. bylo mu přiděleno pořadové číslo) a vazba na společný projekt je uvedena pouze v textovém popisu těchto šetření. Základní informace o šetřeních jsou uvedeny v tabulce v příloze, podrobnější informace o všech šetřeních spolu s kritickou analýzou jsou obsaženy v následující části, která tvoří jádro tohoto článku. U každého šetření je zároveň uveden soupis nám známých publikací vycházejících z daného šetření – jedná se tedy nejen o soupis šetření, ale také o bibliografický soupis souvisejících publikací. Vzhledem k velkému počtu šetření se omezujeme na základní *metodické* informace o šetřeních: deklarované cíle, cílová populace, použitá technika sběru dat, výběr a velikost vzorku. Stranou zůstaly především podrobné informace o obsahu, zjištěních a závěrech projektů – jejich analýza by vyžadovala zúžit záběr například na jednu tematickou výseč, jako tomu bylo v případě krátkého přehledu existující literatury o české akademické profesi⁴. A konečně k praktické organizaci: přehled šetření je řazen chronologicky, každému šetření je v soupisu přiděleno identifikační číslo, podle nějž jsou šetření v následujícím textu řazena.

PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH ŠETŘENÍ

1. Na jaře 1991 se uskutečnilo dotazníkové šetření **Studenti vysokých škol roku 1991: Postoje studentů ke změnám v Československu po roce 1989⁵**. Hlavními tématy byly reflexe politické,

³ V několika případech se skutečně nezachovala ani podrobná závěrečná zpráva a informace o šetřeních musely být rekonstruovány z jiných zdrojů. Tyto rozsáhlé ztráty dat a dalších materiálů z dalších šetření samozřejmě znamenají, že přes veškerou snahu i náš soupis může být neúplný, protože o některých šetřeních se dost možná nedochovala ani prostá informace, že byla provedena. Přesto svůj soupis považujeme za vyčerpávající, neboť je založen na široké škále zdrojů: materiálech publikovaných v časopisech *Alma Mater* (1990-1996) a *AULA* (1993-2008), na podrobných výročních přehledech činnosti publikovaných CSVŠ pod názvem *Informační bulletin: výstupní práce za rok...* V letech 1992-1998, na výročních zprávách CSVŠ, a konečně na soupisu výstupů výzkumných záměrů CSVŠ za roky 2000-2007 v informačním systému Rady pro výzkum a vývoj.

⁴ MELICHAR, M., PABIAN, P. Shifting peripheries: a state of the art report on the Czech academic profession. In LOCKE William & TEICHLER Ulrich (eds.). *The Changing Conditions for Academic Work and Career in Select Countries*. Kassel: University of Kassel, 2007, s. 40-41.

⁵ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Studenti vysokých škol roku 1991. Praha, PedF UK 1991
ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Changing Values among Czech Students: Before and after November 1989. *European Journal of Education*, roč. 27, 1992, č. 3, s. 303-314.
ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Studenti vysokých škol roku 1991. *Alma Mater 1991 – 1992*, č. 2, s. 60-71

ekonomické a sociální situace, reflexe provedených změn ve vysokém školství (včetně zachycení klimatu sledovaných fakult) a zjištění názorů studentů na uvažované varianty finančního zabezpečení studia na vysokých školách (VŠ). Základním souborem byli VŠ studenti, vzorek tvořilo přes 320 studentů z PedF UK, 1. LF UK, Fakulty řízení VŠE, FF UK a Vysoké školy strojní a textilní v Liberci. Není však popsán důvod výběru právě těchto fakult ani způsob výběru dotázaných studujících. Kromě toho je vzorek poměrně malý, jednalo se spíše o sondu do názorů VŠ studentů.

Toto šetření navazovalo na výzkumy studujících vysokých škol prováděné v 70. a 80. letech 20. století, na kterých se z velké části podílel právě autorský tým Dalibor Holda a Zdena Čermáková⁶ a které byly částečně prováděny také v Ústavu rozvoje vysokých škol ČSR⁷, jenž byl v roce 1991 transformován v Centrum pro studium vysokého školství.

2. V letech 1991–1993 se uskutečnila série sedmi šetření zabývajících se z různých perspektiv problematikou profesního poradenství. První částí projektu bylo dotazníkové šetření **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Uplatnění absolventů VŠ 1990 na trhu práce – absolventi**⁸. Sběr dat probě-

hl v březnu 1991 a oslovena byla celá populace, tedy všichni absolventi VŠ z roku 1990, dohromady přibližně 15 tisíc respondentů. Návratnost dotazníků činila 43 %. Předmětem dotazování byla nezaměstnanost absolventů a problémy s ní související, jejich kvalifikační uplatnění, studijní profil a hodnocení studia, ale i další témata jako postoje k migraci, politice, víře.

3. Současně (prosinec 1990 – duben 1991) probíhaly standardizované rozhovory se zástupci zaměstnavatelů a úřadů práce, kteří tvořili populaci další fáze projektu **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Uplatnění absolventů VŠ 1990 na trhu práce – zaměstnavatelé**⁹. Na otázky ohledně nezaměstnanosti absolventů a problémů s ní souvisejících odpovídali personalisté z 20 podniků v oblasti průmyslu, finanční sféry, státní správy a cestovního ruchu a dále zástupci z 15 úřadů práce v ČR. Způsob výběru respondentů není uveden.
4. Další standardizované rozhovory, tentokrát se zástupci úřadů práce, vysokých škol a průmyslových podniků, se uskutečnily v listopadu a prosinci 1991. Dílčí projekt se jmenoval **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Problémy zaměstnanosti absolventů VŠ a pracovní-profesní poradenství pro absolventy VŠ**¹⁰ a zabýval se především uplatněním a hodnocením absolventů VŠ z pohledu dotázaných institucí a jejich názory na organizování pracovní-profesního poradenství, příp. rekvalifikací.

⁶ HOLDA, D., ČERMÁKOVÁ, Z. Formování hodnotových orientací socialistické inteligence: stud. materiál pro učitele vys. škol. Praha : SPN a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1986.

MUNK, J., HOLDA, D., MATĚJOVSKÝ, A. aj. Studenti vysokých škol: formování ideově polit. profilu mladé socialist. inteligence. Praha : Univerzita Karlova, 1983.

FRANĚK, R., HOLDA, D. Sociologické výzkumy vysokoškolských studentů. Praha: SPN a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1980.

⁷ STEHLÍKOVÁ, E. Hodnotové orientace studentů vysokých škol. Praha: Ústav rozvoje vysokých škol České socialistické republiky, 1989.

⁸ STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993. Z většiny šetření se bohužel nedochovaly závěrečné zprávy, ani nebyly výsledky nikde v úplnosti publikovány, takže jsou šetření většinou popsána pouze na základě souhrnné zprávy z projektu.

⁹ STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993

¹⁰ STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993
DUFFEK, P., FREIBERGOVÁ, Z., KONDAPANENIOVÁ, N.: Zpráva o dosavadním průběhu a základní interpretace výzkumného šetření na téma problémy zaměstnanosti absolventů VŠ a pracovní-profesního poradenství pro absolventy VŠ. Praha, CSVŠ 1991

Rozhovory byly provedeny v devíti městech s různými charakteristikami (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Ústí n/Labem, Zlín, Ml. Boleslav, Příbram, Kladno), přičemž každé z nich bylo zastoupeno všemi třemi institucemi (pokud tam je VŠ), bližší výběr není uveden. Celkem se pracovalo s odpověďmi ze sedmi VŠ a čtrnácti podniků různé velikosti (devět z nich bylo státních).

5. V následujícím roce bylo realizováno dotazníkové šetření **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Uplatnění absolventů VŠ přijatých na asistentská místa**¹¹. Populací pro výběr (který však není popsán) byli absolventi VŠ přijatí na asistentská místa v podnicích. Osloveno jich bylo 400, vyplněných dotazníků se vrátilo 280. Zjišťovala se v nich spokojenost s pracovním zařazením, s úrovní VŠ přípravy a případné překážky v budoucí kariéře – otázkou také bylo, zda je pro ni asistentské místo přínosem.

Vedle opomenutého popsání výběru ze závěrečné zprávy také zřetelně nevyplývá, co se přesně míní asistentskými místy v podnicích (a tudíž chybí informace o základním souboru pro šetření).

6. Od června do listopadu 1992 probíhalo dotazníkové šetření mezi VŠ studenty **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Názory studentů na poskytování poradenských služeb na vybraných VŠ v ČR**¹². Předmětem dotazování byly především zkušenosti respondentů s formou a rozsahem poradenských služeb (před vstupem na VŠ i v průběhu VŠ studia) a způsob, jakým získávají informace o studiu. Cílem bylo rovněž zjistit potřeby studentů v jednotlivých oblastech poradenství; otázky směřovaly také k míře jejich informo-

vanosti o poradenských službách a k tomu, zda mají případně zájem o jejich zavedení.

Údaje o velikosti a výběru vzorku nejsou uvedeny, k dispozici je pouze informace, že se jednalo převážně o studenty technických VŠ.

7. Další fáze projektu **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Zahraniční zkušenosti v oblasti poskytování poradenských služeb studentům na VŠ**¹³ se uskutečnila v roce 1992. Šetření bylo opět dotazníkové a jeho cílem bylo získat informace ze zahraničních VŠ o poskytování poradenských služeb, o jejich struktuře a rozsahu a poskytnout tak českým VŠ návrhy na možná řešení obdobných center.

Ve zprávě bohužel chybí informace o velikosti a výběru vzorku, ale není jasně definovaná ani populace. Můžeme se jen dohadovat, že ji tvořili zástupci poradenských center zahraničních univerzit. V rámci šetření bylo osloveno 42 univerzit ze sedmi zemí.

8. Závěrečné šetření projektu **Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Formy poradenství na VŠ**¹⁴ se uskutečnilo v době od září 1992 do ledna 1993. Jeho populací byli akademičtí funkcionáři, ale v závěrečné zprávě bohužel chybí informace o velikosti vzorku a způsobu jeho výběru. Polostandardizované rozhovory měly poskytnout přehled o zaměření a činnosti vysokoškolských poraden, o jejich potřebě a užitečnosti. Zjišťovaly se také možnosti zřizování těchto poraden a zainteresovanost VŠ na vzniku a rozvoji vlastních informačních a poradenských center.
9. O rok později následovalo další dotazníkové studentské šetření **Sociální postavení studentů vy-**

¹¹ STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993

¹² STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993

¹³ STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993

¹⁴ STRAKOVÁ, E., FREIBERGOVÁ, Z.: Poradenství na vysokých školách (optimalizace uplatnění vysokoškolských absolventů na trhu práce). Praha, CSVŠ 1993

sokých škol (Sociální portrét VŠ studentů I.)¹⁵

Jak z názvu vyplývá, cílem bylo poskytnout celkový obraz sociálního zázemí a postavení VŠ studentů; důležitým tématem bylo také financování vysokého školství, názory na uvažované změny v této oblasti (tzn. zvažované zavedení školného) včetně pokusu odhadnout případné důsledky těchto změn. Mimo dotazníkové šetření měly být popsány zahraniční zkušenosti ve financování vysokého školství za účelem odhadnout, které z nich by se daly přenést na české poměry.

Výběr byl vícestupňový: na úrovni škol se jednalo o záměrný výběr podle oboru, lokality a doby vzniku školy; na vybraných školách pak proběhl kvótní výběr podle dvou kvót (pohlaví a způsob bydlení) ze studentů druhých a třetích ročníků. Odpovědělo celkem 1100 respondentů.

10. V roce 1993 bylo realizováno dotazníkové šetření **Systém účelové podpory vědecké činnosti**¹⁶. Jeho populaci tvořili pracovníci VŠ a ústavů AV ČR a téma bylo poměrně specifické: zjistit změny v chování příslušných pracovišť v podmínkách omezeného financování vědecké činnosti. Řešitel oslovil 165 VŠ pracovníků (45 odpovědí) a 35 vedoucích výzkumných pracovníků AV ČR (23 odpovědí), jejich výběr však není popsán.
11. V období srpen – říjen 1993 se uskutečnilo šetření **Anketa pro follow-up zprávu pro OECD Vysoké školství v České republice 1992 – 1993**¹⁷. Jednalo se o standardizované rozhovory s akademickými funkcionáři ze 17 českých VŠ (výběr není popsán). Předmětem rozhovorů bylo fungo-

vání a činnost českých VŠ a názory respondentů na tento stav.

12. V roce 1993 byly provedeny další standardizované rozhovory, tentokrát pro šetření **Rozvoj bakalářského studia v ČR**¹⁸. Populací pro výběr byli VŠ pedagogové odpovídající za studijní programy bakalářského studia. Cílem dotazování bylo zjistit motivy zavedení bakalářského studia a bližší informace ohledně jeho pojetí, tedy podmínky přijímání ke studiu, typ studijního programu, formy a metody výuky, kvalifikace vyučujících, způsoby hodnocení výsledků studia apod.

Způsob výběru respondentů není blíže specifikován, zpráva z výzkumu pouze uvádí, že se volilo mezi vysokými školami, které měly bakalářské studium v nabídce na akademický rok 1993–1994; tuto podmínku splňovalo 23 fakult ze 7 VŠ, dohromady 52 studijních programů.

13. V roce 1994 byla studentská šetření přenesena o jednu vzdělávací úroveň níže – mezi studenty středních škol. **Sociologické šetření studentů středních škol**¹⁹ se zaměřilo na problematiku přístupu ke vzdělání, studijních motivací a aspirací, stejně jako očekávání studentů středních škol spojených s jejich budoucími možnostmi uplatnění na trhu práce. Výsledky výzkumu měly být využity v diskusi o diverzifikaci vysokého školství.

Populací tohoto dotazníkové šetření byli všichni středoškolští studenti ve čtvrtém, tj. závěrečném ročníku. Vzorek byl vybrán dvoustupňově: kvótním výběrem (typ SŠ, region, počet přihlášek na VŠ) byly vybrány konkrétní školy, v nichž byla náhodně vybrána jedna třída, jejíž studenti vypl-

¹⁵ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D., ŠRÁMEK, J.: Sociální postavení studentů vysokých škol. Praha, CSVŠ 1992
ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Sonda do finanční situace studentů vysokých škol ČR. *AULA* roč. 3, 1993, č. 2, s. 37 – 48;
ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Školné očima studentů českých vysokých škol 1992. *Alma Mater* 1993, č. 3, s. 169 – 182

¹⁶ ŠRÁMEK, J.: Poznatky o vědecké činnosti na vysokých školách, ústavech Akademie věd a rezortních výzkumných ústavech České republiky. *AULA* roč. 4, 1994, č. 2, s. 58 – 71

¹⁷ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D. et al.: Vysoké školství v České republice. Praha, CSVŠ 1993

¹⁸ HALBERŠTÁT, L., PRŮCHA J.: Rozvoj bakalářského studia v ČR a analýza údajů získaných o BS na vybraném vzorku vysokých škol. In: *Sborník statí o možnostech studia krátkých cyklů v ČR*. Praha, CSVŠ 1995
HALBERŠTÁT, L., PRŮCHA J.: Bakalářské studium v ČR. *Alma Mater* 1995, č. 3, s. 147 – 157

¹⁹ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Sociologické šetření studentů středních škol. Praha, CSVŠ 1994

nili dotazník. Celkem odpovědělo 1883 respondentů.

14. V roce 1995 se uskutečnilo šetření **Uplatňování absolventů vysokých škol a změny studijních programů na VŠB–TU Ostrava**²⁰. Jednalo se o případovou studii, která se měla stát východiskem pro systematické a dlouhodobé sledování této problematiky. Jedním z hlavních záměrů projektu bylo proto vypracování metodiky pro sledování uplatnění absolventů na trhu práce.

Nástrojem šetření byl polostrukturovaný rozhovor a populací akademičtí funkcionáři (děkani a proděkani), přičemž na Ekonomické fakultě bylo provedeno ještě několik rozhovorů s dalšími vyučujícími a s vybranými studenty.

15. Od června 1995 do dubna 1996 probíhala druhá vlna šetření **Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice**²¹. Opět bylo hlavním tématem sociální postavení studentů a sledování jeho proměn v souvislosti s měnícími se sociálně-ekonomickými podmínkami. Dotazník dále zjišťoval názory studentů na výuku a jejich pohled na budoucí uplatnění na trhu práce.

Základní soubor tvořili VŠ studenti, při analýze dat se pracovalo s 1535 vyplněnými dotazníky. Vzorek byl získán z řad studentů třetích ročníků kvótním výběrem (pohlaví, způsob bydlení, studijní zaměření a lokalita studované instituce).

16. Dotazníkové šetření **Děkani fakult o vztahu maturity a přijímacího řízení**²² se uskutečnilo v roce 1996. Populací byli děkani na českých VŠ, cílem bylo zjistit jejich názory na současnou maturitu i obecněji na střední školství a jeho absolventy, na roli maturity a středoškolských výsledků

v přijímacím řízení na vysoké školy a v neposlední řadě na uvažované změny v podobě maturit, zejména na zavádění jednotné maturitní zkoušky. Za respondenty byli zvoleni děkani fakult, protože podoba přijímacího řízení je právě v jejich pravomoci.

Výsledky dotazníků byly zpracovány z 82 odpovědí, celkem bylo osloveno 90 fakult. Výběr respondentů není popsán (populaci tvořilo 110 fakult).

17. V letech 1996 až 1997 se uskutečnilo šetření s názvem **Uplatnění absolventů VŠB–TU Ostrava v praxi**²³, které navazovalo na předchozí šetření mezi akademickými funkcionáři téže univerzity (viz šetření č. 14). Jeho základním souborem byli absolventi VŠB – TUO, vzorek byl sestaven z absolventů z let 1994 a 1995 kvótním výběrem podle absolvované fakulty. Celkem bylo sebráno 489 vyplněných dotazníků.

Otázky se týkaly především současného pracovního uplatnění absolventů VŠB – TUO a jejich postojů k úrovni VŠ studia. Dalším záměrem bylo získat data pro případné založení časových řad. V absolventských šetřeních se však v této podobě už dále nepokračovalo (částečnou výjimkou je šetření č. 19).

18. **Srovnávací výzkum systému pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů – inženýrů v ČR**²⁴ proběhl v roce 1997. Jeho předmětem bylo srovnání kurikula kurzů inženýrské pedagogiky pěti institucí akreditovaných mezinárodní organizací IGIP, a to ČVUT v Praze, TU v Liberci, VŠCHT v Praze, VŠB – TU Ostrava a CSVŠ. Šetření mělo zjistit, jak se blíží kurikula jednotlivých institucí tomu mezinárodnímu a na základě těchto zjištění připravit kurikulum pro distanční kurz inženýrské pedagogiky.

²⁰ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D., LISALOVÁ, J.: Uplatňování absolventů vysokých škol a změny studijních programů. Praha, CSVŠ 1995

²¹ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice. Praha, CSVŠ 1996

²² ŠEBKOVÁ, H.: Děkani fakult o vztahu maturity a přijímacího řízení. *AULA* roč. 4, 1996, č. 3, s. 39 – 49

²³ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Uplatnění absolventů VŠB–TU Ostrava v praxi. Praha, CSVŠ 1997

²⁴ LISALOVÁ, J., ŠEBKOVÁ, H., PRŮCHA, J.: Srovnávací výzkum systému pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů – inženýrů v ČR a vybraných zemí EU (Průběžná zpráva). Praha, CSVŠ 1997

Jedna část výzkumu obsahovala analýzu podkladů jednotlivých institucí k akreditaci IGIP; sociologickou část tvořily strukturované rozhovory s prorektory pro pedagogiku a s pedagogy, kteří byli garanty kurzu na příslušné instituci.

19. **Šetření Názory studentů a absolventů právnických fakult na jejich vysokoškolské studium**²⁵

se uskutečnilo od dubna do listopadu 1997. Tématem byly názory na kvalitu výuky a podmínky studia, zjištění motivací ke studiu práv, perspektivy budoucího uplatnění studentů v porovnání se zkušenostmi absolventů z praxe; zkoumala se také specifika jednotlivých právnických fakult. V oblasti metodologie bylo cílem vytvořit první verzi pro systematické hodnocení VŠ výuky v oblasti práv.

Základním soubor tvořili studenti všech čtyř právnických fakult a absolventi dvou právnických fakult (UK v Praze, MU v Brně), kteří ukončili studium v letech 1993 – 1995 (zbylé dvě fakulty v té době ještě neměly absolventy). Dohromady bylo sebráno 820 dotazníků vyplněných studenty a 281 dotazníků vyplněných absolventy, ovšem v závěrečné zprávě není uvedeno, jak byl prováděn výběr. Na toto šetření částečně navázalo další šetření v letech 2001–2002 (č. 27), které se však zaměřilo už pouze na studenty práv.

20. Na podzim roku 1997 se uskutečnil projekt zabývající se problematikou studentů vysokých a vyšších odborných škol. V říjnu 1997 proběhla terénní část prvního dotazníkového šetření **Studenti vyšších odborných škol**²⁶. Jak z názvu vyplývá, populaci tvořili studenti VOŠ, konkrétně 1032 studentů z 18 VOŠ v ČR. Zpráva z projektu neuvádí způsob výběru vzorku.

Oslovováni byli studenti prvních a třetích ročníků, aby bylo možné porovnávat rozdíly v jejich postojích, studijních motivacích, vzdělávací dráze a v rodinném zázemí v rozmezí tří let. Rodinné zázemí respondentů dotazník sledoval pomocí kulturního, sociálního a ekonomického kapitálu jejich rodičů.

21. Během října a listopadu 1997 proběhla druhá část projektu, dotazníkové šetření **Studenti vysokých škol**²⁷. Stejně jako v případě studentů vyšších odborných škol, i tentokrát se sledovalo rodinné zázemí respondentů, jejich postoje, vzdělávací dráha a studijní motivace, ale porovnávaly se údaje studentů prvních a čtvrtých ročníků, tedy v rozmezí čtyř let.

Zpracovány byly odpovědi 2054 studentů ze 32 fakult českých VŠ. Výběr není popsán.

22. **Srovnávací výzkum systému pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů – inženýrů v ČR a vybraných zemích EU**²⁸ proběhl v roce 1998 a navazuje na stejnojmenný projekt z roku 1997 (viz šetření č. 18), ale rozšiřuje perspektivu za hranice ČR. Záměrem bylo zmapovat systém a formy pedagogického vzdělávání učitelů-inženýrů ve vybraných zemích EU na institucích aprobovaných IGIP a srovnat obsah a způsob výuky těchto kurzů v ČR a vybraných zemích EU.

Nástrojem výzkumu byl dotazník se stejnými indikátory jako v roce 1997, populací byli garanté jednotlivých kurzů inženýrské pedagogiky z vybraných zemí EU a uchazečských zemí, výběr byl tedy opět záměrný. Dotazníky byly rozdány v průběhu výroční konference IGIP v Moskvě a prostřednictvím internetu. Vrátily se však jen tři kompletní odpovědi – dvě z Rakouska a jedna ze Slovenska. Kvůli nízké návratnosti nemohly být naplněny všechny vytyčené cíle projektu.

²⁵ ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Názory studentů a absolventů právnických fakult na jejich vysokoškolské studium. Praha, CSVŠ 1997

ČERMÁKOVÁ, Z., HOLDA, D.: Názory studentů a absolventů právnických fakult na jejich vysokoškolské studium. *AULA*, roč. 6, 1998, č. 2, s. 11 – 17

²⁶ HOLDA, D.: Studenti vyšších odborných škol a vysokých škol. Praha, CSVŠ 1998

²⁷ HOLDA, D.: Studenti vyšších odborných škol a vysokých škol. Praha, CSVŠ 1998

²⁸ LISALOVÁ, J., ŠEBKOVÁ, H., PRŮCHA, J.: Srovnávací výzkum systému pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů – inženýrů v ČR a vybraných zemích EU. Praha, CSVŠ 1998

23. Po dvou letech, od června 1998 do prosince 1999, se uskutečnila další část z cyklu studentských šetření **Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice III.**²⁹ Znovu se pokládaly otázky spojené se sociálním postavením VŠ studentů i jejich rodičů, zjišťovaly se názory studentů na využití vzdělání, na předpoklady o jejich budoucím pracovním uplatnění a také jejich hodnocení vysoké školy.

Jednalo se znovu o dotazníkové šetření, jehož populací byli VŠ studenti. Dotazníky byly sebrány od skutečně velkého počtu respondentů (3036 studentů ze 38 fakult z celé ČR), ale ze závěrečné zprávy není patrné, jakým způsobem byl proveden výběr.

24. Ve stejné době (1998 – 1999) probíhal i výzkum **Povolání vysokoškolského učitele v mezinárodním srovnání: Česká republika**³⁰. ČR se jím zapojila do mezinárodního projektu, jehož cílem bylo vytvořit mezinárodní obraz profese vysokoškolského učitele, identifikovat podobnosti a rozdíly v pojetí akademické profese v různých zemích.

Šetření bylo dotazníkové (pro jednotlivé země se text překládal z anglického originálu), základní soubor tvořili VŠ učitelé, resp. Akademickí pracovníci. V ČR bylo rozesláno 2 000 dotazníků, z nichž bylo pro účely výzkumu využitelných 1 469; návratnost tedy dosáhla 73,5 %. Respondenti byli zastoupeni následovně: 604 habilitovaných učitelů (docenti, profesori) a 865 učitelů „středního stavu“ (odborní asistenti, asistenti, lektori a vědecktí pracovníci s pedagogickým úvazkem).. Není však zřejmé, jakým způsobem byl vzorek

sestaven – závěrečná zpráva pouze informuje, že byla zachována metodika mezinárodního výzkumu.

25. **Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice IV**³¹ byl realizován od června 2001 do listopadu 2002. Měl za úkol poskytnout přehled o tehdejším sociálně-ekonomickém postavení českých VŠ studentů a navázat tak na datovou bázi předcházejících výsledků (Sociální portrét II. a III., viz šetření 15. a 23.). Základním souborem byli opět VŠ studenti a nástrojem dotazník. Vzorek čítal 1 349 respondentů vybraných převážně mezi studenty druhých až čtvrtých ročníků ze 46 fakult veřejných VŠ v ČR; do vzorku však nebyli zahrnuti studenti uměleckých a teologických fakult, aniž by bylo vysvětleno proč. Výběr respondentů byl kvótní, jako kvóty byly použity obor studia a sídlo fakulty.

26. V roce 2002 se uskutečnilo šetření **Vysokoškolské poradny**³², jehož cílem bylo podat zprávu o stavu a činnosti VŠ poraden pro studenty. Šetření bylo dotazníkové, závěrečná zpráva ale neuvádí informaci o populaci a vzorku. Data byla získána od dvaceti poraden, přičemž za každou z nich odpovídal pouze jeden její zaměstnanec.

27. V době od dubna 2001 do ledna 2002 se uskutečnil výzkum **Sociální portrét studentů 3. ročníků právnických fakult v České republice**³³. Výstupem měly být zjištěny názory studentů na studijní podmínky, přehled jejich motivací ke studiu práv a zmapování jejich ekonomických a životních podmínek; projekt také cíleně usiloval o srovnání jednotlivých právnických fakult. Dalším záměrem bylo navázat na předcházející výzkumy So-

²⁹ STRAKOVÁ, E.: Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice. *AULA*, roč. 8, 2000, č. 2, s. 2–8 (text podle závěrečné zprávy hlavního řešitele Dalibora Holdy)

³⁰ TOLLINGEROVÁ, D.: Povolání vysokoškolského učitele v mezinárodním srovnání: Česká republika. Praha, CSVŠ 1999
TOLLINGEROVÁ, D.: Vysokoškolský učitel jako předmět globálního výzkumu. *AULA*, roč. 6, 1998, č. 2, s. 6–9
TOLLINGEROVÁ, D.: The University Teacher as the Subject of Global Research. *AULA Annual Digest 1998*, Prague 1999, p.103
TOLLINGEROVÁ, D.: Profese – vysokoškolský učitel. Výzkum obrazu učitelů českých vysokých škol univerzitního směru v mezinárodním srovnání. *AULA*, roč. 8, 2000, č. 3, s. 50–76

³¹ MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J., KRONRÁDOVÁ, K.: *Vysokoškolský student v České republice roku 2002*. Praha; Brno, MŠMT; CSVŠ; VUT; VUTIMUM 2003

BAŠTOVÁ, J., MENCLOVÁ, L., ŠEBKOVÁ, H., KOHOUTEK, J.: Czech Higher education Students – Viewpoints and Status. In *European Journal of Education 2004*, Oxford. Vol. 39, No 4, p. 507

³² NOVÁČEK, L.: Dotazníkové šetření – Vysokoškolské poradny: vyhodnocení. Praha, CSVŠ 2002

³³ BAŠTOVÁ, J., MENCLOVÁ, L.: Sociální portrét studentů 3. ročníků právnických fakult v České republice. Praha, CSVŠ 2002

ciální portrét I. (viz šetření č. 9), II (č. 15)., III. (č. 23) a IV. (č. 25) a porovnáním jednotlivých šetření poukázat na případná specifika studia práv.

Jednalo se o dotazníkové šetření, základním souborem byli studenti právnických fakult v ČR, výběrový soubor tvořilo 204 respondentů – studentů třetích ročníků ze všech čtyř právnických fakult. Není již uvedeno, jakou metodikou byl tento vzorek získán, ani proč se jednalo výhradně o studenty 3. ročníků, dozvídáme se jen, že dotazníky byly rozdány studentům na přednášce. Druhým problémem je velikost vzorku: počet respondentů je nedostatečný zejména v momentě, kdy chceme porovnávat jednotlivé fakulty, které jsou zastoupeny příliš malým množstvím odpovědí.

28. Výzkum **Neúspěšnost studia posluchačů 1. ročníků technických studijních programů veřejných vysokých škol v ČR a její příčiny**³⁴ probíhal od října 2002 do června 2003. Jeho cílem bylo zjistit příčiny neúspěšnosti studia v prvním ročníku jako východisko pro dlouhodobější sledování příčin studijní neúspěšnosti na technických VŠ, a na základě této analýzy navrhnout řešení tohoto problému. Základním souborem pro dotazníkové šetření byli studenti se studijními problémy v prvních ročnících VŠ s technickými programy. Z ČVUT Praha, VUT Brno a VŠB – TUO Ostrava bylo osloveno 363 studentů, z nichž odpovědělo 84.

Závěrečná zpráva neuvádí, proč byly vybrány právě tyto tři VŠ, ale pravděpodobně se jednalo o záměrný výběr největších technických VŠ v ČR. Není také zřejmé, jak byli definováni „studenti se studijními problémy“, ani jakým způsobem z nich byl vybrán vzorek; navíc míra návratnosti 23 % je velmi nízká a výsledný vzorek velmi malý. Především je ale problematická definice

populace: spíše než na studující prvního ročníku se mělo šetření obrátit na ty, kdo studium skutečně neukončili úspěšně, spolu s kontrolní populací těch, kdo je ukončili úspěšně. Takže nepřekvapuje, že z původně plánovaných opakovaných šetření na stejné téma se už žádné neuskutečnilo.

29. Pro berlínskou konferenci Boloňského procesu a pro účely mezinárodního projektu *The International Attractiveness of the Academic Workplace in Europe* proběhlo v lednu 2003 **Dotazníkové šetření mezi delegáty 13. sjezdu vysokoškolského odborového svazu v Pardubicích**³⁵. Cílovou populací tohoto šetření měli být pedagogičtí pracovníci VŠ, z nichž byli jakožto *convenience sample* vybráni delegáti příslušného sjezdu (33 respondentů). Vzhledem ke specifické konstrukci vzorku i jeho velikosti nemůžeme hovořit o reprezentativním výzkumu, ale spíše o malé dotazníkové sondě.
30. Projekt **Hodnocení zahraničního studijního pobytu studenty zapojenými do programu SOCRATES/Erasmus**³⁶ se zaměřil na všechny aspekty zahraničních studijních pobytů uskutečněných v rámci tohoto programu, přičemž měl mj. odhalit případné slabé stránky a navrhnout možná zlepšení. Cílovou skupinou byli všichni studenti, kteří absolvovali zahraniční studijní pobyt prostřednictvím programu SOCRATES/Erasmus; osloveni byli elektronickou poštou koordinátory programu na jednotlivých VŠ v dubnu 2003. Dotazník vyplnilo 362 respondentů, ale není již zřejmé, jakým způsobem byli potenciální respondenti vybráni, ani kolik jich bylo osloveno.

³⁴ MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J., KRONRÁDOVÁ, K.: *Neúspěšnost studia posluchačů 1. ročníků technických studijních programů veřejných vysokých škol v České republice a její příčiny*. Praha; Brno, MŠMT; CSVŠ; VUT; VUTIUM 2004
MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J., KRONRÁDOVÁ, K.: *First-year drop-out rates among students in technical fields at public higher education institutions in the Czech Republic*. Prague; Brno, MSMT; CSVŠ; VUT; VUTIUM 2004

³⁵ SVATOŇ, O.: Dotazníkové šetření mezi delegáty 13. sjezdu vysokoškolského odborového svazu v Pardubicích. *AULA*, roč. 11, 2003, č. 2. s. 18 – 20
SVATOŇ, O., VLK A. In: ENDERS, J., de WEERT, E. (eds.): *The International Attractiveness of the Academic Workplace in Europe*. Frankfurt/Main, GEW 2004

³⁶ SVATOŇ, O.: *Hodnocení zahraničního studijního pobytu studenty zapojenými do programu SOCRATES/Erasmus*. Praha, CSVŠ 2003
NOVÁČEK, L.: *Hodnocení zahraničního studijního pobytu studenty zapojenými do programu SOCRATES/Erasmus*. *AULA*, roč. 11, 2003, č. 3, s. 2 – 4.

31. V letech 2002 – 2003 CSVŠ řešilo projekt *Analýza spolupráce vysokých škol s výrobními a servisními podniky*, jehož součástí bylo i dotazníkové šetření **Spolupráce vysokých škol s výrobními a servisními podniky**³⁷. Účelem výzkumu bylo zjistit stav vzájemné komunikace mezi podniky a vysokými školami včetně názorů řídicích pracovníků podniků i vysokých škol na její úroveň a na její vliv na zaměstnatelnost absolventů VŠ. Počítalo se také se získáním námětů pro inovace studijních programů, jejichž zavedením by se zlepšila zaměstnatelnost absolventů VŠ.

Základní soubor tvořili řídicí pracovníci vysokých škol a podniků. Vzorek byl konstruován dvoustupňovým výběrem. Nejprve byly zvoleny skupiny oborů, v nichž podniky a školy působí (chemické a chemicko-technologické; elektrotechnika, sdělovací a výpočetní technika; stavebnictví a architektura; humanitní obory, tj. organizace veřejné správy; ekonomie, management a financování), a pak v nich byla vybrána jednotlivá pracoviště, tedy fakulty a podniky, již účelovým výběrem, aby se pokryly pokud možno rovnoměrně jednotlivé skupiny oborů – to vše se zdůvodněním, že pravděpodobnostní výběr by toto nemohl zaručit. Obesláno bylo 146 pracovišť, vyplněných dotazníků se vrátilo 78.

Zatímco aplikace stratifikovaného výběru je pravděpodobně dobře zdůvodněná, nebyla popsána kritéria účelového výběru konkrétních podniků a fakult v jednotlivých skupinách oborů – zejména v případě podniků se vybíralo ze skupin obsahujících desítky či stovky podniků (např. stavebnictví), zatímco osloveno bylo evidentně pouze několik z nich.

32. V rámci projektu Sociální portrét VŠ studentů v ČR – V. bylo provedeno šetření **Postavení žen v akademických funkcích na vysokých školách**

v ČR³⁸. Populaci tvořily ženy v akademických funkcích (proděkanky, děkanky, prorektorky a rektorky) na všech typech VŠ (veřejné, soukromé i státní). Tématem bylo celkové zachycení pozice žen v akademických funkcích, část otázek se věnovala genderovým nerovnostem (jsou-li nějaké; kde se nejvíce projevují) a další okruh otázek se zabýval problematikou harmonizace práce a rodiny.

Ze všech 137 akademických funkcionářek bylo písemně osloveno 76 žen se žádostí o rozhovor (není uvedeno, jak byly vybrány), nakonec se uskutečnilo 39 standardizovaných rozhovorů; návratnost tedy byla 51 %. Šetření bylo provedeno na jaře roku 2004.

Hlavním problémem šetření je definice populace vzhledem k tématu: dotazáním předpokládané znevýhodněné populace (tj. žen) na genderové nerovnosti se zjistí *vnímání* těchto nerovností, nikoliv jejich *existence* – tento klíčový rozdíl byl však v tomto šetření zcela opomenut. Navíc vzhledem k explorativnímu charakteru šetření i k počtu uskutečněných rozhovorů by bylo vhodnější zvolit formu polostandardizovaných či dokonce nestandardizovaných rozhovorů.

33. V letech 2004 až 2005 proběhlo další a zatím poslední kolo šetření **Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR V. – veřejné vysoké školy**³⁹. Tentokrát byl projekt rozšířen i na soukromé VŠ, studenty doktorských programů a problematiku rovného přístupu žen k VŠ studiu a jejich pozdějšího uplatnění ve výzkumné práci a v akademických funkcích na vysokých školách – příslušná

³⁷ ŠTURZOVÁ, J.: Spolupráce vysokých škol s výrobními a servisními podniky. *AULA*, roč. 12, 2004, č. 1, s. 2 – 5
ŠTURZOVÁ, J.: Výsledky projektu o spolupráci vysokých škol s podniky. *AULA*, roč. 13, 2005, č. 4, s. 18 – 25
ŠTURZOVÁ, J., FRÝDOVÁ, E.: Analýza spolupráce vysokých škol s výrobními a servisními podniky. Praha, CSVŠ 2004

³⁸ KRAŤKOVÁ, D., BAŠTOVÁ, J., ŠTURZOVÁ, J., MENCLOVÁ, L.: Postavení žen v akademických funkcích na vysokých školách v ČR. Praha, CSVŠ 2004

³⁹ MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J.: *Vysokoškolský student v České republice roku 2005*. Praha, CSVŠ; MŠMT 2005
MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J.: Vybrané výsledky ze sociologického šetření studentů veřejných a soukromých vysokých škol roku 2005 v České republice. *AULA*, roč. 14, 2006, č. 3, s. 30 – 38
MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J.: Vysokoškolský student v České republice – komparace dat z výzkumů let 1992 – 2005. *AULA*, roč. 14, 2006, č. 1, s. 83 – 91

empirická šetření k těmto tématům jsou uvedena níže.

Ústředním tématem dotazníkového šetření veřejných vysokých škol bylo opět sociální, ekonomické a studijní postavení jejich studentů. Populací byli tudíž studenti veřejných VŠ, z nichž byl kvótním výběrem (jako kvóty byly použity studijní obor a sídlo fakulty) získán vzorek 1 500 respondentů; ve zprávě však není uvedeno ani naplnění kvót, ani údaje o návratnosti.

34. Souběžně probíhala i další část projektu – **Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR V. – pilotní šetření soukromých vysokých škol**⁴⁰. I toto šetření bylo dotazníkové, základním souborem byli studenti soukromých VŠ, vzorek tvořilo 450 respondentů vybraných jako *convenience sample*. Populace studentů soukromých a veřejných VŠ od sebe byly odděleny, aby bylo možno porovnat je navzájem, což bylo jedním z cílů projektu. Protože však vzorky byly sestaveny různými postupy a protože vzorek studentů soukromých vysokých škol je i podle samotných autorek šetření nereprezentativní, není možné tuto komparaci na základě tohoto šetření provést. Navíc nebylo ani provedeno jeho vyhodnocení jako pilotního šetření, takže zkušenosti z něj nebyly využity pro další šetření studentů soukromých vysokých škol.
35. Poslední částí projektu Sociální portrét V. bylo **Pilotní šetření studijních a sociálních kontextů doktorského studia**⁴¹, které bylo připraveno ve spolupráci s Radou vysokých škol. Samotný terénní sběr dat proběhl v roce 2005 a jeho účelem bylo získat obdobná data jako u studentů veřejných i soukromých VŠ také pro populaci doktorandů. Ale jednalo se jen o první sondu, vzorek lze nejlépe charakterizovat jako *convenience sample* a tudíž není reprezentativní, ani dostatečně velký (106 respondentů z 10 fakult 6 veřejných vysokých škol).

36. V rámci projektu **Demografický vývoj studentů VŠ**⁴² byla zpracována tři terénní šetření, jedno kvantitativní a dvě kvalitativní, uskutečnila se od prosince 2003 do září 2005.

Od prosince 2003 do září 2004 probíhal výzkum **Dopad demografického vývoje na vysoké školství v ČR**⁴³. Kvalitativními metodami byl prováděn rozbor subjektivních postojů sociálních aktérů svázaných se světem vysokých škol k možným dopadům demografického vývoje na vysoké školy; otázkou bylo, jaké změny aktéři očekávají, co považují za žádoucí nebo sociálně potřebné. Konkrétním nástrojem byly focus groups, cílovou populací byli osoby ze státních institucí, VŠ, výzkumných ústavů, úřadů práce, výrobních podniků a poradenských firem z Brna, Českých Budějovic, Liberce, Prahy a Ústí nad Labem. V databázi pro výběr vzorku bylo zařazeno přes 400 osob, ale není uvedeno, jak z nich byl konečný vzorek vybrán. Skupinových rozhovorů bylo provedeno celkem devět, z toho tři v Praze, dva v Brně a v ostatních městech vždy po jednom.

37. Základním souborem pro dotazníkové šetření **Demografický vývoj studentů VŠ – kvantitativní šetření**⁴⁴, který probíhal od července do září 2005, byli členové databáze expertů na problematiku vysokého školství v ČR z řad pedagogů, vedení VŠ, úřadů práce, personálních agentur a personalistů v podnicích a firmách (základní databázi dodalo CSVŠ, SC&C ji doplnilo o zástupce firem a podniků). Z 563 oslovených osob a institucí

⁴⁰ Viz literatura uvedená u předchozího šetření.

⁴¹ ŠTURZOVÁ, J.: Sociální portrét studentů doktorských studijních programů v ČR – pilotní sonda. *AULA*, roč. 14, 2006, č.1, s. 2–8

⁴² ŠMÍDOVÁ, M., HAMANOVÁ, J.: Vliv demografického vývoje na vysoké školství ČR do roku 2010. *AULA*, roč. 14, 2006, č. 1, s. 34–39

⁴³ KUCHAR, P., BURIÁNEK, J.: Dopad demografického vývoje na vysoké školství v ČR. Praha, UNIVERSITAS 2004 MELICHAR, M.: Focus groups v projektu „Výzkum závislostí demografického vývoje a priorit dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol do roku 2010“. *AULA*, roč. 13, 2005, č. 4, s. 106–115

MELICHAR, M: Reading from the Crystal Ball: Demography and the Future of Czech Higher Education. Findings from Focus Groups. *AULA Annual Digest*, Prague 2006, p. 17–26

⁴⁴ Demografický vývoj studentů VŠ: kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření. Pro CSVŠ zpracovalo SC&C, 15. 9. 2004

- (není řečeno, jak byly do databáze vybrány) odpovědělo 187 respondentů; míra návratnosti tedy dosáhla 33 %. Dotazníky byly rozesílány poštou a e-mailem. Ústředním tématem byla otázka budoucího vývoje počtu VŠ studentů a jeho možné důsledky.
38. Současně s dotazníkovým šetřením probíhala i třetí část projektu: **Demografický vývoj studentů VŠ – hloubkové rozhovory**⁴⁵. Cílovou skupinou byli odborníci na vysokoškolskou problematiku, z nichž bylo vybráno 10 osob: prof. Matějů (SOÚ AV ČR), prof. Rychtaříková (PřF UK v Praze), Ing. Czesaná (NVF v Plzni), Ing. Tvrдый (VŠB TU Ostrava), doc. Eger (ZČU), prof. Nová (VŠ Škoda Auto), doc. Košková (TU v Liberci, Textilní fakulta), Ing. Tomková (absolventka doktorského studia TU Liberec), Ing. Grégr (VOŠ Mladá Boleslav) a doc. Koschin (VŠE v Praze). Cílem výzkumu bylo zjistit motivace a zkušenosti (včetně individuálních zdůvodnění názorů) osobností, které jsou s českým vysokým školstvím spojeny nebo ho mohou ovlivňovat.
39. V listopadu 2005 se v souvislosti s veletrhem Gaudeamus uskutečnily dvě ankety. Potenciálními respondenty byli návštěvníci veletrhu, většinou tedy studenti vyšších ročníků středních škol, rekručním principem byl samovýběr, v případě první ankety čítá vzorek 529 respondentů. **Gaudeamus I**⁴⁶ zjišťoval rodinné zázemí a informovanost respondentů o studiu na vysoké škole.
40. Druhý anketní dotazník **Gaudeamus II**⁴⁷ zjišťoval preference ohledně budoucího studia na VŠ, zejména typ školy a obor studia. Vyplnilo ho 452 respondentů.
41. V listopadu a prosinci 2005 se uskutečnilo šetření **České vysoké školství z pohledu akademických pracovníků**⁴⁸. Vedle tradičních výzkumných otázek „názory akademických pracovníků na obecnější problémy vysokého školství a jejich spokojenost s vlastní profesní situací“ si výzkum kladl za cíl také porovnat odpovědi respondentů na dotazník distribuovaný e-mailem a na dotazník rozesílaný poštou, tedy v papírové podobě. Základním souborem byli akademičtí pracovníci veřejných VŠ, ovšem ze závěrečné zprávy není zřejmé, jak byl proveden výběr ani kolik jich bylo celkově osloveno; dohromady bylo získáno 416 vyplněných dotazníků, z toho 332 elektronických a 84 klasických.
- Bohužel plánované srovnání návratnosti a také odpovědí získaných poštou klasickou a elektronickou nebylo a už ani nemůže být provedeno, mimo jiné pro nízký počet dotazníků vyplněných v klasické papírové formě. Navíc vzorek nemůže být považován za reprezentativní vzhledem k cílové populaci, především pro nejasnosti v konstrukci vzorku a také pro nízký počet respondentů.
42. V roce 2005 proběhl ještě jeden výzkum akademických pracovníků s názvem **Názory akademických pracovníků na systém financování vysokých škol a jeho dopady**⁴⁹, a to pro mezinárodní projekt IMHE „Funding Systems and their Effects on Higher Education Systems“. I tentokrát byli cílovou populací akademičtí pracovníci veřejných VŠ, výběr vzorku byl kvótní, ale kvóty nejsou ve výstupech z šetření uvedeny. Dotazníky byly rozesílány elektronickou poštou, odpovědělo 510 respondentů.
43. Na přelomu let 2005 a 2006 se uskutečnilo šetření **Kompetence absolventů vysokých škol z pohle-**

⁴⁵ ŠMÍDOVÁ, M., HAMANOVÁ, J.: Vliv demografického vývoje na vysoké školství ČR do roku 2010. *AULA*, roč. 14, 2006, č. 1, s. 34 – 39

⁴⁶ NOVÁČEK, L., ŠMÍDOVÁ, M., MELICHAR, M.: *Gaudeamus 2005. Výsledky sociologického šetření*. Praha: CSVŠ, 2005.

⁴⁷ NOVÁČEK, L., ŠMÍDOVÁ, M., MELICHAR, M.: *Gaudeamus 2005. Výsledky sociologického šetření*. Nepublikovaná studie, CSVŠ 2005

⁴⁸ SVATOŇ, O., MELICHAR, M., MENCLOVÁ, L.: *České vysoké školství z pohledu akademických pracovníků*. Praha, CSVŠ 2006

⁴⁹ PABIAN, P., MELICHAR, M., ŠEBKOVÁ, H.: *Financování vysokého školství očima nejdůležitějších zainteresovaných institucí a skupin*. *AULA*, roč. 14, 2006, č. 4, s. 103 – 121

du zaměstnavatelů⁵⁰. Byla pro něj zvolena technika telefonických rozhovorů (CATI) a cílem bylo zjistit, jak zaměstnavatelé na základě svých zkušeností hodnotí současné absolventy VŠ, jaké dovednosti nejčastěji postrádají a s jakými jsou naopak spokojeni.

Základní soubor tvořili zástupci malých a středních firem (do 250 zaměstnanců), přičemž dotazované osoby musely být zodpovědné za personální politiku firmy – nejčastěji odpovídali personalisté, vedoucí personálních oddělení a v případě malých firem také ředitelé nebo jednatelé společností. Výběr respondentů se řídil jedinou kvótou – počtem zaměstnanců firmy. Základní stanovení vzorku vycházelo z údajů ČSÚ o počtech a velikosti firem v ČR. Dotazovány byly pouze firmy, které zaměstnávají vysokoškoláky a které v roce 2005 také vysokoškoláka přijaly. Rozhovorů bylo započato přes 3000 a dokončeno 800.

Záměrem výzkumu bylo zjistit hodnocení absolventů VŠ ze strany zaměstnavatelů, ale jako respondenti byli vybráni jen zástupci soukromých firem. Ve vzorku tudíž chybí pohled zaměstnavatelů z institucí a organizační veřejného sektoru, v nichž pracuje velká část vysokoškoláků (39 % podle šetření REFLEX⁵¹) a který by bylo třeba doplnit, aby hodnocení zahrnovalo všechny typy zaměstnavatelů, nebo alespoň neopomíjelo jednu velkou skupinu.

44. Šetření **Názory žen působících v neakademických funkcích na vysokých školách na otázku rovnosti žen a mužů v zaměstnání**⁵² proběhlo na přelomu let 2005 a 2006. Cílem bylo poznat názory respondentek na genderovou problematiku, obzvláště na její projevy v oblasti zaměstná-

ní, na možnosti profesního uplatnění žen a mužů na VŠ a na skloubení rodinných a pracovních povinností. Šetření navazovalo na obdobné šetření mezi ženami v akademických funkcích (č. 32) a mělo sloužit jako pilotní šetření pro další výzkumy obdobné tematiky.

Populací byly ženy vyučující na vysokých školách (asistentky, odborné asistentky, docentky, profesorky), které nezastávají žádnou akademickou funkci. Osloveno bylo asi 200 potenciálních respondentek (není uveden ani přesný počet, ani způsob jejich výběru), z nichž odpovědělo 45. Vzhledem k nejasnému výběru i velikosti vzorku můžeme tudíž mluvit jen o malé sondě; šetření nesehrálo ani roli pilotního šetření pro další výzkum v této oblasti (viz č. 47).

45. V roce 2006 se uskutečnilo druhé dotazníkové šetření zabývající se poradenstvím na VŠ: **Vysokoškolské poradny 2006**⁵³. Mělo téměř totožné parametry jako první projekt s touto tematikou z roku 2002 (viz č. 26): 21 respondentů a blíže nespecifikovaný základní ani výběrový soubor.
46. Od ledna do března 2006 se uskutečnilo další studentské šetření – **Mobilita VŠ studentů**⁵⁴, jehož cílem bylo zjistit, co studentům brání ve větší mobilitě, které konkrétní problémy ji komplikují. Populací pro výzkum byli VŠ studenti a potenciální respondenti byli osloveni pomocí dotazníku v pop-up okně, které se objevovalo ve čtyřech sekcích portálu centrum.cz (Academica, Slovníky, Žena a Xchat) na základě náhodně generované báze zobrazení. Jednalo se tedy o samovýběr, jednu z nereprezentativních podob vzorku, a to i přestože bylo sebrán velký počet dokončených dotazníků (4 420). Dalším problémem je délka dotazníku. Průměrná doba jeho vyplňování byla necelé tři minuty, což je jistě nedostatečný čas pro podrobnější zkoumání dané problematiky.

⁵⁰ ŠMÍDOVÁ, M., MELICHAR, M., SVATOŇ, O.: Kompetence absolventů vysokých škol z pohledu zaměstnavatelů. Praha, CSVŠ 2006

⁵¹ KOUCKÝ, J. et al. Závěrečná zpráva z dotazníkového šetření projektu REFLEX v České republice. Praha: SVP PedF UK, 2007.

⁵² MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J.: Názory žen působících v neakademických funkcích na vysokých školách na otázku rovnosti žen a mužů v zaměstnání. Praha, CSVŠ 2006

⁵³ NOVÁČEK, L. Vysokoškolské poradenství 2006. Interní materiál CSVŠ, 2006.

⁵⁴ MENCLOVÁ, L., SVATOŇ, O., MELICHAR, M.: Mobilita VŠ studentů. Praha, CSVŠ 2006

Dalším cílem tohoto šetření byla rekrutace do „Studentpanelu“, tj. elektronického on-line panelu potenciálních respondentů pro další šetření studentské populace⁵⁵, která byla plánována a následně realizována v CSVŠ (viz šetření č. 52 a 53). Problematičnost rekrutace samovýběrem se pak znovu vrací také v hodnocení těchto šetření.

47. V roce 2006 se uskutečnilo další šetření zabývající se genderovými nerovnostmi v oblasti vysokého školství: **Rovné příležitosti žen a mužů ve výuce a vědě na vysokých školách a vyšších odborných školách v České republice**⁵⁶. Proběhlo v rámci výzkumného záměru CSVŠ *Terciární vzdělávání ve znalostní společnosti*. Hlavními tématy projektu byly názory pedagogických pracovníků na sociální a ekonomické podmínky v jejich zaměstnání, harmonizace pracovního a rodinného života, používání informačních a komunikačních technologií (ICT) při výuce a výzkumu a možnost zlepšování situace rovnosti mužů a žen působících v terciárním vzdělávání. Šetření tematicky navázalo na projekt *Postavení žen v akademických funkcích na VŠ v ČR* (viz č. 32).

Základním souborem byly ženy působící na pedagogických a vědeckých postech v terciárním vzdělávání. Osloveno bylo 738 akademických pracovníků VŠ (státních, veřejných i soukromých), vybrány byly „podle dostupnosti osobních e-mailových adres na webových stránkách vysokých škol“ – vzorek lze tedy nejspíše charakterizovat jako *convenience sample*. Použito bylo 299 vyplněných dotazníků, návratnost tedy dosáh-

la 41 %. Dále bylo osloveno vedení 155 VOŠ s žádostí o předání dotazníku jejich pedagogickým pracovníkům; vrátilo se 202 vyplněných dotazníků, ale i v tomto případě je vzorek nereprezentativní, neboť výběrovým principem byl samovýběr. Navíc vzorky pro vysoké a vyšší odborné školy byly sestaveny odlišným způsobem a nelze je tedy vzájemně srovnávat.

48. V dubnu roku 2006 začala v rámci výzkumného záměru CSVŠ *Terciární vzdělávání ve znalostní společnosti – oblast spolupráce VŠ se zaměstnavateli* série regionálních šetření zabývajících se spoluprací VŠ se zaměstnavateli. Jako první proběhlo dotazníkové šetření **Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Mostecký region**⁵⁷. Základním souborem byli personalisté regionálních podniků; vzorek tvořili ti z nich, kteří se zúčastnili semináře s tematikou zaměstnatelnosti a kompetencí absolventů VŠ (princip samovýběru). Respondenty byli zástupci sedmnácti podniků různých velikostí a oborů působnosti, ale vzhledem k velikosti souboru i nereprezentativnosti výběru můžeme hovořit jen o malé dotazníkové sondě do zaměstnavatelských zkušeností s absolventy VŠ.
49. Koncem roku 2006 proběhla další část výše zmíněného projektu: **Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Jihočeský kraj**⁵⁸. Hlavními tématy byly spolupráce zaměstnavatelské a vzdělávací sféry v regionu, zkušenosti zaměstnavatelů s absolventy, požadavky na kompetence absolventů VŠ a VOŠ a možnosti pracovního uplatnění v Jihočeském kraji. Vedle dotazníkové sondy mezi místními podniky byla v tomto výzkumu provedena i focus group se zástupci zaměstnavatelů, úřadů práce, úřadů samosprávy a regionálních VŠ a VOŠ. Rozhovoru se nakonec zúčastnilo osm odborníků – tři zástupci školství, tři zástupci firem, jeden zá-

⁵⁵ MELICHAR, M., MENCLOVÁ L., SVATOŇ O. Elektronický panel vysokoškolských studentů. Nepublikovaná studie CSVŠ, 2006.

⁵⁶ KRAŤKOVÁ, D., MOTYKOVÁ, J., BAŠTOVÁ, J.: Rovné příležitosti žen a mužů ve výuce a vědě na vysokých školách a vyšších odborných školách v České republice. Praha, CSVŠ, 2006.
KRAŤKOVÁ, D., MOTYKOVÁ, J., BAŠTOVÁ, J.: Rovné příležitosti žen a mužů ve výuce a vědě na vysokých školách a vyšších odborných školách v České republice. *AULA*, roč. 14, 2006, č. 4, s. 4 – 21
KRAŤKOVÁ, D., MOTYKOVÁ, J., BAŠTOVÁ, J.: Rovné příležitosti žen a mužů ve výuce a vědě na vysokých školách a vyšších odborných školách v České republice. (Pokračování článku z *Auly* 4/2006, s.4) *AULA*, roč. 15, 2007, č. 1, s. 2 – 15.

⁵⁷ KRAŤKOVÁ, D., DEKOJ, S.: Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Mostecký region. Praha, CSVŠ 2006

⁵⁸ KRAŤKOVÁ, D., ŠMÍDOVÁ, M., DEKOJ, S.: Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Jihočeský kraj. Praha, CSVŠ 2006

stupce Úřadu práce v Českých Budějovicích a jeden zástupce Jihočeské společnosti pro rozvoj lidských zdrojů. Není však uveden způsob výběru těchto respondentů.

Při konstrukci vzorku pro dotazníkové šetření byl zvolen záměrný výběr, aby se ve vzorku objevily podniky a instituce různého zaměření (pět z oblasti průmyslu, pět z tržních služeb, čtyři z veřejných a sociálních služeb, jeden z podpory podnikání a jeden z regionálního partnerství); konkrétními respondenty byli jejich vedoucí personálisté. Dotazníky potenciálním respondentům rozeslala Jihočeská hospodářská komora, ale není uvedeno, kolik jich bylo celkem osloveno; vyplněných dotazníků bylo získáno 16. Také v tomto případě se tedy jedná o sondu, nikoliv o reprezentativní šetření.

50. V dalších kolech se výzkum spolupráce škol a zaměstnavatelů přesunul na Moravu. V červnu roku 2007 proběhlo šetření **Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Zlínský kraj**⁵⁹. Výzkum byl proveden technikou focus groups s představiteli regionálních VŠ a VOŠ, regionálních zaměstnavatelů, zástupců úřadu práce a Obchodní a hospodářské komory. Pro účast bylo nakonec vybráno deset odborníků – šest zástupců školství, dva zástupci zaměstnavatelů, jeden zástupce Úřadu práce ve Zlíně a jeden zástupce Obchodní a hospodářské komory ve Zlíně; způsob jejich výběru není blíže specifikován. Kromě témat společných celému projektu (spolupráce VŠ se zaměstnavateli, kompetence absolventů, požadavky trhu práce na absolventy) bylo cílem také zvýšení konkurenceschopnosti regionální terciární sféry.
51. Šetření **Spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů v regionu Vysočina**⁶⁰ se uskutečnilo

v prosinci 2007. Jednalo se především o uplatnění absolventů Vysoké školy polytechnické Jihlava, ale i o absolventy regionálních VOŠ, dalšími tématy byly požadavky zaměstnavatelů vůči absolventům, zaměstnatelnost absolventů vzhledem k jejich oboru a kompetencím, oblast spolupráce VŠ a VOŠ se zaměstnavateli včetně forem této spolupráce a možnost zaměstnavatelů podílet se na tvorbě studijních programů. Bylo použito kvalitativních technik hloubkových rozhovorů a focus groups. Individuální rozhovory proběhly s představiteli VŠPJ, školského odboru Krajského úřadu, Úřadu práce Jihlava a Hospodářské komory Jihlava. Následovala focus group, do níž se zapojili ještě regionální zaměstnavatelé, diskuse se soustředila především na problematiku spolupráce institucí terciárního vzdělávání s odběratelskou sférou. Přepisy rozhovorů jsou součástí závěrečné zprávy. Není uveden počet respondentů ani jejich výběr.

52. V letech 2006 až 2007 se Česká republika zapojila do mezinárodního projektu **EUROSTUDENT III (Sociální a ekonomické podmínky života studentů v Evropě)**⁶¹. Cílem bylo zapojit Českou republiku do evropského projektu EUROSTUDENT, který zkoumá především sociálně-ekonomické postavení VŠ studentů, a tím i částečně navázat na předchozí studentská šetření provedená v CSVŠ; dále měl být využit a rozšířen online panelu studentů VŠ (Studentpanel), který měl umožnit dlouhodobé a pravidelné sledování názorů studentů VŠ.

Dotazník byl přeložen z anglického originálu používaného v projektu EUROSTUDENT a zároveň byl mírně upraven pro české podmínky. Populací byli VŠ studenti, vzorek byl původně rekrutován samovýběrem přes portál www.centrum.cz, ale protože byl tento vzorek z hlediska základních sociodemografických údajů značně vychýlený, bylo provedeno další kolo sběru prostřednictvím databáze agentury iVýzkumy a dalších zdrojů.

⁵⁹ ŠMÍDOVÁ, M., KRAŤKOVÁ, D.: Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Zlínský kraj. Praha, CSVŠ 2007

⁶⁰ KRAŤKOVÁ, D., NOVÁČEK, L.: Spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů v regionu Vysočina. *AULA* roč. 15, 2007, č. 4, s. 75 – 81

⁶¹ SVATOŇ, O. a kol.: EUROSTUDENT. Sociální a ekonomické podmínky života studentů v Evropě. Praha, CSVŠ 2007
SVATOŇ, O. et al.: EUROSTUDENT survey: Methodology report Czech Republic. Prague, CHES 2007

V tomto druhém kole byla sebrána zhruba polovina všech dotazníků z výsledného počtu 3 355 dotazníků, s nimiž se pracovalo (celkem sběr probíhal od dubna do října 2006). Ačkoliv byla takto získaná data ještě převážena podle údajů matricy studentů SIMS a odpovídají studentské populaci podle tří vázaných kvót (pohlaví, forma studia a typ studijního programu), nelze výsledný výběrový soubor považovat za reprezentativní už kvůli počátečnímu způsobu rekrutace, tedy samovýběru. Z tohoto důvodu nebyl ani splněn jeden z cílů projektu, a to vytvoření reprezentativního panelu studentů využitelného pro další šetření.

53. Dotazníkové šetření **Hodnocení učitelů studenty VŠ**⁶² proběhlo na přelomu let 2006 a 2007. Základním souborem byli VŠ studenti a cílem výzkumu bylo poskytnout základní představu o jejich názorech na VŠ učitele. Osloveni byli všichni členové Studentpanelu, kteří souhlasili s účastí na dalších šetřeních, tedy 3 375 vysokoškolských studentů, z nichž dotazník vyplnilo 1 278 respondentů. Jak už bylo diskutováno výše, tato databáze vznikla z velké části samovýběrem a nelze ji tudíž považovat za reprezentativní.
54. V létě roku 2008 se uskutečnilo další ze série regionálních šetření navazujících na projekt Spolupráce vysokých škol s výrobními a servisními podniky: **Spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů v Libereckém kraji**⁶³. V jeho rámci byly provedeny řízené rozhovory s pracovníky školského odboru Krajského úřadu Liberec, Úřadu práce v Liberci, Krajské hospodářské komory v Liberci, Střední průmyslové školy strojní a elektrotechnické, Vyšší odborné školy a Technické univerzity v Liberci. Není ale upřesněn výběr vzorku ani jeho velikost. Hlavními tématy šetření byly jako v předchozích případech zaměstnatel-

nost absolventů vysokých škol a vyšších odborných škol vzhledem k jejich oboru a kompetencím, úroveň a formy spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol s regionálními zaměstnavateli a možnost zaměstnavatelů podílet se na chodu školy.

ANALÝZA A ZÁVĚRY

Závěrem článku je možné pokusit se využít vytvořený přehled k několika hlubším pohledům do dosavadní sociologické produkce CSVŠ. Jejich smyslem není poskytnout vyčerpávající analýzu sociologické produkce Centra; takový úkol by vyžadoval mnohem širší pole, než je těchto několik poznámek na okraj dokončeného soupisu. Přesto však může i v této situaci pohled na sociologická šetření CSVŠ z několika stran nabídnout důležité vhledy do historie ústavu a do možné budoucí využitelnosti existujících šetření.

Prvním úhlem pohledu je prostě chronologické hledisko, podle něhož prošla sociologická činnost CSVŠ několika rozdílně plodnými obdobími. V první fázi existence CSVŠ, od roku 1991 do roku 1993, bylo provedeno 12 terénních šetření, čili téměř čtvrtina všech za celou dobu existence ústavu. Druhá fáze přinesla také 12 šetření, jejich realizace však zabrala dvojnásobně více času – šest let mezi 1994 a 1999. Na přelomu tisíciletí přišly v CSVŠ dva roky sociologického temna – v letech 2000 a 2001 nebylo realizováno ani jedno sociologické šetření. Ve čtvrté fázi, tj. v letech 2002–2004 bylo uskutečněno 8 šetření. Stejný počet šetření pak přišel za jediný rok 2005, který nastartoval nejpłodnější fázi sociologické produkce Centra: v letech 2005 a 2006 vzniklo celkem 16 šetření. Počet ukončených šetření však v roce 2007 poklesl na polovinu (4) a za první tři čtvrtiny roku 2008 bylo realizováno jediné šetření. Tento krátký historický přehled tedy ukazuje velký důraz na sociologická šetření v počátečních letech existence CSVŠ následovaný poklesem jejich počtu až k úplnému vyschnutí ve dvouletí 2000–2001; poté následoval další růst k maximální produkci v letech 2005 a 2006. Tento růst se však v letech 2007 a 2008 zastavil, což souvisí s rekonstituováním sociologického týmu Centra po neúspěchu projektu Eurostudent a s ním souvisejícího elektronického panelu; právě ustavování nového týmu bylo ostatně jedním z hlavních motivačních faktorů při vzniku tohoto soupisu.

⁶² SVATOŇ, O., MELICHAR, M., MENCLOVÁ, L.: Hodnocení učitelů studenty VŠ. Praha, CSVŠ, 2007.

⁶³ KRAŤKOVÁ, D., NOVÁČEK, L.: Spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů v Libereckém kraji. AULA, roč. 16, 2008, č. 3,

Pohled optikou použité sociologické techniky ukazuje, že zdaleka nejoblíbenějším výzkumným postupem je dotazníkové šetření, použité ve 40 z 54 šetření, tj. téměř ve třech čtvrtinách všech šetření. Druhou nejčastěji použitou metodou byly strukturované rozhovory, použité osmkrát; následují čtyřikrát realizované *focus groups* a konečně dvakrát využití seministructurované i nestructurované rozhovory. Zde je zřetelný důraz na standardizované techniky dotazování na úkor metod kvalitativních. Kvalitativní techniky byly navíc použity pouze pro výzkum expertních skupin a osob v akademických funkcích – zcela tedy chybí kvalitativní sondy do zkušenosti největších skupin v terciárním vzdělávání: vyučujících a studujících. I v oblasti použitých technik se tak možná projevuje tlak k politické využitelnosti výzkumů CSVŠ, zde konkrétně jako tlak na produkci „tvrdých dat“ srozumitelných pro technokratické uvažování ministerstva. Možné využití kvalitativních metod se každopádně jeví jako velmi neorané pole otevřené pro další sociologická šetření v CSVŠ i v dalších institucích.

Nejčastěji zkoumanou populací jsou podle očekávání studující vysokých škol, jimž bylo věnováno 17 šetření. Ve všech případech se jednalo o dotazníková šetření; zcela tedy chybí výzkum studujících ostatními metodami, zejména kvalitativními. Na druhém místě se objevuje skupina označená jako „akademičtí funkcionáři“ (14 šetření), která zahrnuje osoby v manažerských funkcích na školách a další vyučující dotazované z titulu zastávané funkce např. při garanci studijních programů. Množství šetření orientovaných na tuto skupinu není na rozdíl od studujících dáno jejím početním významem, nýbrž jejím vlivem na směřování terciárního vzdělávání; je také dalším projevem *policy research* usilujícího o mapování názorů dalších *policy makers* v terciárním vzdělávání. Možná je také projevem hierarchického pojetí vědění, které pojímá osoby v exekutivních funkcích jako klíčové zdroje informací o celém systému – v množství šetření zaměřených na tuto skupinu totiž zcela chybí výzkumy osob v reprezentativních orgánech. Příliš silná vazba na ministerstvo se pak projevuje v naprosté absenci šetření prováděných na populaci působící v samotné státní správě. Třetí nejvíce zastoupenou populací jsou zaměstnavatelé (8 šetření), většinou dotazovaní spolu s úřady práce; i zde se projevuje hierarchické pojetí vědění, neboť komplementární absolventská populace se za dobu existence CSVŠ stala předmětem výzku-

mu pouze čtyřikrát. To ostře kontrastuje se záplavou absolventských šetření prováděných mimo CSVŠ od 90. let do současnosti – velká část z nich se týká jednotlivých vysokých škol⁶⁴, avšak v posledních deseti letech byla realizována i dvě velká absolventská šetření na systémové úrovni⁶⁵. V této oblasti vysok školského výzkumu stojí CSVŠ jednoznačně na okraji; měla by jí proto být věnována zvýšená pozornost v další sociologické činnosti CSVŠ. Poslední skupinou, které byl věnován významnější počet šetření, jsou vyučující vysokých škol (7 šetření); vzhledem k tomu, že o této populaci v současné době existuje jediné alespoň trochu reprezentativní šetření, z něhož jsou zároveň dostupná data, totiž šetření provedené Sociologickým ústavem v roce 2005 za podpory Rady vysokých škol⁶⁶, mohl by se také výzkum vyučujících v terciárním sektoru stát jednou z priorit CSVŠ.

⁶⁴ ROZUM, Z.: Uplatnění absolventů Policejní akademie České republiky v praxi. In: *Rozvoj profesního poradenství na českých univerzitách*. Praha, ČZU 1996, s. 102–107

POŠTA, J., POUR, M.: *Uplatnění absolventů ČZU v Praze*. Praha, Olomouc, ČZU, UP 1997, s. 93–99

POUROVÁ, M., POUR, M.: Uplatnění absolventů VŠZ Praha na trhu práce. In: *Sborník z třetího celostátního semináře k problematice poradenských center pro studenty na vysokých školách v ČR*. Praha, CSVŠ 1995, s. 96–101

RYŠKA, R., HENDRICHOVÁ, J., FREIBERGOVÁ, Z.: Základní souhrnná analýza projektů uplatnění absolventů vysokých škol. In: *Rozvoj profesního poradenství na českých univerzitách*. Praha, ČZU 1998, s. 20–36

NEKUDA, J. Jak si vedou absolventi Masarykovy univerzity z let 2005 a 2006 v praxi? *AULA* roč. 16, 2008, vol. 16, no. 2, s. 11–21

⁶⁵ SCHOMBURG, H.; TEICHLER, U.: *Higher education and graduate employment in Europe: results from graduate surveys from twelve countries*. Dordrecht: Springer, 2006.

KOUCKÝ, J. et al.: *Závěrečná zpráva z dotazníkové šetření projektu REFLEX v České republice*. Praha: Středisko vzdělávací politiky, 2007.

⁶⁶ MATĚJŮ, P., VITÁSKOVÁ, A.: Vybrané výsledky výzkumu akademických pracovníků veřejných vysokých škol. In SIMONOVÁ, N. (ed.): *České vysoké školství na křižovatce*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 163–187. URL: < <http://www.radavs.cz/prilohy/20p6vyslvyzk.pdf> >

Přehled všech dosavadních výzkumů akademické profese je obsažen ve studii MELICHAR, M.; PABIAN, P. *Shifting peripheries: a state of the art report on the Czech academic profession*. In LOCKE William & TEICHLER Ulrich (eds.). *The Changing Conditions for Academic Work and Career in Select Countries*. Kassel: University of Kassel, 2007, s. 40–41.

Nedostatky dosavadních šetření jsou nejlépe viditelné skrze použitý výběr vzorku, který u téměř poloviny (26) šetření *není vůbec uveden*. Pokud už uveden je, jedná se většinou o výběry, které nevedou k vytvoření reprezentativního vzorku; použity byly záměrný výběr (13 šetření), kvótní výběr (8 šetření), samovýběr (5 šetření) a *convenience sample* (4 šetření). Pouze po jednom šetření použilo statisticky nejhodnotnější způsoby konstrukce vzorku – náhodný výběr (v roce 1994 na populaci studujících středních škol, navíc pouze pro jednu úroveň ve víceúrovňovém výběru – v kombinaci s kvótním výběrem) a *census* (v roce 1991 byla dotázána kompletní absolventská populace z roku 1990). Přestože není žádoucí absolutizovat statistické hledisko (které by bylo *off target* především u výše doporučených kvalitativních šetření), téměř úplná absence pravděpodobnostního výběru je jedním z nejvážnějších důsledků politické a pragmatické orientace výzkumů CSVŠ. Přitom pro výzkum studujících vysokých škol existuje už téměř deset let ideální opora pro náhodný výběr, totiž studentská matrica; pro výzkum vyučujících lze velmi dobře využít stratifikovaný náhodný výběr po vzoru mezinárodního projektu *Changing Academic Profession*. To však neznamená, že jiné způsoby konstrukce vzorku nemají být používány – každý z těch, které byly dosud v CSVŠ užity, má své opodstatnění, včetně samovýběru a *convenience sampling*, musí však být používán podle kritéria *fitness for purpose* a reflexivně; pouhé nahlédnutí do publikací CSVŠ však ukáže, že i s daty z šetření křiklavě nereprezentativních bylo nakládáno jako s reprezentativními pro cílovou populaci.⁶⁷ Obecnějším problémem je však zanedbávání způsobu výběru vzorku, vedoucí až k ignorování tohoto problému u téměř poloviny šetření, a setrvalé používání takových způsobů výběru, které nemohou vést k reprezentativnímu vzorku. Tento klíčový nedostatek je umocněn obecně malou velikostí výsledného vzorku: pouze 14 ze 40 dotazníkových šetření pracovalo se vzorkem o velikosti 800 respondentů a více; nedostatečná velikost vzorku je opět charakteristickým rysem *policy research*. Alarmující skutečnos-

tí je pak existence 10 dotazníkových šetření s méně než 100 respondenty; ve všech těchto případech přítom charakter populace umožňoval sestavení většího vzorku, a pokud na něj nedostačovaly prostředky, mohly být zvoleny kvalitativní metody, které na malém vzorku mohou vést k mnohem relevantnějším výsledkům. Další sociologická šetření CSVŠ by tedy měla věnovat velkou pozornost konstrukci vzorku, a možná především specifické problematice malých vzorků a vzorků z malých populací (např. „akademických funkcionářů“).

Poslední perspektivou, kterou použijeme k obecnějšímu pohledu na dosavadní šetření CSVŠ, je tematické hledisko. Ačkoliv důkladná tematická analýza šetření přesahuje možnosti našeho článku, který se soustředí především na metodickou stránku věci, nabízí i zběžný tematický pohled zajímavé závěry také pro metodické aspekty šetření. Prvním takovým tématem je gender, jemuž byla věnována tři šetření (číslo 32, 44 a 47); výzkumná otázka byla ve všech třech formulována podobně – zda existují „rovné příležitosti“ žen a mužů v terciárním vzdělávání. Všechna tři definovala relevantní populaci jako *ženy*, čímž si však předem zavřela možnost ke srovnání skutečných příležitostí mužů a žen, protože pochopitelně získala pouze data o příležitostech *žen*. Žádné z šetření navíc nebylo provedeno na reprezentativním vzorku, především proto, že žádné nevěnovalo dostatečnou pozornost výběru vzorku a všechna byla provedena na malých vzorcích. A přestože dvě z nich se uskutečnila na vzorku kolem 40 respondentek, který přímo volá po kvalitativním přístupu, bylo ve všech případech zvoleno standardizované dotazování. Výsledkem je, že žádné z těchto tří šetření nepřineslo výsledky využitelné pro analýzu genderové dimenze českého terciárního vzdělávání, která se přitom dlouhodobě jeví jako klíčová pro jeho pochopení.⁶⁸

⁶⁷ Nejkřiklavějším příkladem je vzorek 33 delegátů sjezdu vysokoškolského odborového svazu, který byl pro použit jako reprezentativní pro populaci vyučujících vysokých škol pro mezinárodní publikaci (!) – viz SVATONĚ, O., VLK A. In: ENDERS, J., DE WEERT, E. (eds.): *The International Attractiveness of the Academic Workplace in Europe*. Frankfurt/Main, GEW 2004.

⁶⁸ K genderové dimezi českého terciárního vzdělávání viz následující studie: MELICHAR, M., PABIAN, P. Shifting peripheries: a state of the art report on the Czech academic profession. In LOCKE William & TEICHLER Ulrich (eds.). *The Changing Conditions for Academic Work and Career in Select Countries*. Kassel: University of Kassel, 2007, s. 39-56. PABIAN, P. Achieving equity in and through tertiary education. In ŠEBKOVÁ, H. (ed.): *Tertiary education in the Czech Republic*. Prague. CHES, 2006, p. 49-60.

Druhým tématem zvoleným pro analýzu je okruh nazvaný „zaměstnatelnost“ (*employability*), který zahrnuje 15 šetření a možná trochu překvapivě tvoří jednu z největších tematických skupin.⁶⁹ Prvním zjištěním je, že tato šetření jsou abnormálně koncentrována do prvních a posledních let sledovaného období: sedm jich vzniklo od roku 1991 do roku 1993 (všechna v rámci projektu „Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů“) a šest od roku 2006 do roku 2008 (pět z nich v projektu výzkumu regionální „spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli“ a „zaměstnatelnost absolventů“); za dvanáct let mezi 1994 a 2005 proběhla pouze dvě šetření na toto téma a v letech 1998-2005 dokonce žádné. Téma tedy prominentně figurovalo ve výzkumu CSVŠ na začátku 90. let, ale pak se do něj vrátilo až v několika posledních letech. Zatímco v prvním období mezi technikami dominovaly kvantitativní přístupy (pouze jedno z šetření použilo semistrukturované dotazování), v posledních letech výrazněji figurují mezi technikami kvalitativní metody (třikrát *focus groups* a jednou nestrukturované rozhovory). Přesto ve srovnání těchto dvou období vychází skupina šetření ze začátku 90. let podstatně lépe, především díky širšímu spektru metod, dotazovaných populací a velikostí vzorků. Pokud jde o vzorky, u šetření z posledních let se jedná o vzorky v řádu jednotlivých osob (na které jsou v řadě případů zcela nepřiměřeně nasazeny standardizované techniky), zatímco na začátku 90. let sahalo rozpětí od stejných čísel až po 15 tisíc. Ve stejném období byly dotazovány absolventské populace, studující vysokých škol, akademičtí funkcionáři, vysokoškolské poradny, zaměstnavatelé a úřady práce; v šetřeních z posledních let však figurují pouze dvě z těchto skupin: na jedné straně akademičtí funkcionáři a na druhé zaměstnavatelé spolu s úřady práce, přičemž k nim přibyla skupina představitelů regionální samosprávy. Na tomto případě je tedy nej-

více zřejmé, jak by se mohl aktuální výzkum inspirovat dávno zapomenutými předchozími šetřeními – jde především o rozšíření spektra populací, zejména o klíčovou skupinu absolventů vysokých škol; navíc by měla být věnována větší pozornost definici populace (ve všech šetřeních se opakuje dotazování úřadů práce, které však jsou při míře nezaměstnanosti VŠ absolventů nižší než 2% prakticky irelevantní). Při volbě velikosti vzorku mohou výzkum limitovat dostupné prostředky, ale při práci s malými vzorky by měly být plně využity výhody kvalitativních metod.

Podobným způsobem by mohl článek pokračovat analýzou dalších témat, domníváme se však, že účel těchto analýz byl splněn již uvedenými třemi příklady: ukázat užitečnost vytvořeného přehledu šetření nejen pro analýzu historického vývoje českého terciárního vzdělávání za poslední dvě desetiletí (a pro analýzu historie CSVŠ), ale především pro přípravu nových sociologických šetření, v CSVŠ i v dalších institucích.

Petr Pabian
 Karla Provázková
 Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i.
 pabian@csvs.cz
 provazkova@csvs.cz

RÉSUMÉ:

We review in this article all sociological studies carried out at the Centre for Higher education Studies since its establishment in 1991. The aim of the article is to make available information about the studies, many of whom are little known even to specialists but can be useful in writing about the history of the Czech higher education in the last two decades as well as in preparing new surveys. One of the main findings of our review is that most of the studies were conducted with the aim to inform policy making while less attention was paid to methodological issues, resulting in a number of surveys carried out on non-representative samples and using inappropriate techniques.

⁶⁹ Jedná se o následující šetření: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 14, 17, 43, 48, 49, 50, 51, 54.

PŘÍLOHA: PŘEHLED SOCIOLOGICKÝCH ŠETŘENÍ CSVŠ 1991 – 2008¹

Číslo	Název	Realizace	Metoda	Populace	Velikost vzorku	Výběr vzorku	Data
1	Studenti vysokých škol roku 1991 (Postoje studentů ke změnám v Československu po roce 1989)	1991	dotazníkové šetření	studující VŠ	320	záměrný	nejsou
2	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Uplatnění absolventů VŠ 1990 na trhu práce – absolventi	1991	dotazníkové šetření	absolventi VŠ z roku 1990	cca 6450	census	nejsou
3	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Uplatnění absolventů VŠ 1990 na trhu práce – zaměstnavatelé	1991	rozhovory – strukturované	zaměstnavatelé, úřady práce	20 podniků, 15 úřadů práce	neznámý	nejsou
4	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Problémy zaměstnanosti absolventů VŠ a pracovní-profesní poradenství pro absolventy VŠ	1991	rozhovory – strukturované	akademičtí funkcionáři, úřady práce, zaměstnavatelé	7 VŠ a 14 podniků, počet úřadů práce neuveden	záměrný	nejsou
5	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Uplatnění absolventů VŠ přijatých na asistentská místa	1992	dotazníkové šetření	absolventi VŠ přijatí na asistentská místa v podnicích	280	neznámý	nejsou
6	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Názory studentů na poskytování poradenských služeb na vybraných VŠ v ČR	1992	dotazníkové šetření	studující VŠ	neznámá	neznámý	nejsou

¹ Šetření jsou řazena chronologicky podle roku ukončení, s výjimkou šetření č. 9 a 36, která jsou přiřazena k ostatním šetřením v rámci stejného projektu.

7	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Zahraniční zkušenosti v oblasti poskytování poradenských služeb studentům na VŠ	1992	dotazníkové šetření	poradny VŠ v zahraničí	neznámá	neznámý	nejsou
8	Úloha pracovního poradenství při řešení nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů: Formy poradenství na VŠ	1993	rozhovory – semistrukturované	akademičtí funkcionáři	neznámá	neznámý	nejsou
9	Sociální postavení studentů vysokých škol (Sociální portrét VŠ studentů I.)	1992	dotazníkové šetření	studující VŠ	1100	záměrný výběr školy, kvótní výběr studujících	nejsou
10	Systém účelové podpory vědecké činnosti	1993	dotazníkové šetření	vyučující VŠ a výzkumní pracovníci AV ČR	45 + 23	neznámý	nejsou
11	Anketa pro follow-up zprávu pro OECD Vysoké školství v České republice 1992 – 1993	1993	rozhovory – strukturované	akademičtí funkcionáři	neznámá	neznámý	nejsou
12	Rozvoj bakalářského studia v ČR	1993	rozhovory – strukturované	akademičtí funkcionáři odpovídající za bakalářské programy	23 fakult ze 7 VŠ	neznámý	nejsou
13	Sociologické šetření studentů středních škol	1994	dotazníkové šetření	studující SŠ	1883	kvótní výběr školy, náhodný výběr třídy	nejsou
14	Uplatňování absolventů vysokých škol a změny studijních programů na VŠB–TU Ostrava	1995	rozhovory – semistrukturované	akademičtí funkcionáři	neznámá	záměrný	nejsou
15	Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice	1996	dotazníkové šetření	studující VŠ	1535	kvótní + záměrný	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
16	Děkani fakult o vztahu maturity a přijímacího řízení	1996	dotazníkové šetření	akademičtí funkcionáři – děkani	82	neznámý	nejsou
17	Uplatnění absolventů VŠB–TU Ostrava v praxi	1997	dotazníkové šetření	absolventi VŠB – TUO	489	kvótní	nejsou
18	Srovnávací výzkum systému pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů – inženýrů v ČR	1997	rozhovory – strukturované	akademičtí funkcionáři – prorektori pro pedagogiku a garanti kurzu	neznámá	záměrný	nejsou

STUDIE / ČLÁNKY

19	Názory studentů a absolventů právnických fakult na jejich vysokoškolské studium (RS 97165)	1997	dotazníkové šetření	studující VŠ a absolventi VŠ – právnické fakulty	820 + 281	neznámý	nejsou
20	Studenti vyšších odborných škol	1997	dotazníkové šetření	studující VOŠ	1032	neznámý	nejsou
21	Studenti vysokých škol	1997	dotazníkové šetření	studující VŠ	2054	neznámý	nejsou
22	Srovnávací výzkum systému pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů – inženýrů v ČR a vybraných zemích EU	1998	dotazníkové šetření	akademičtí funkcionáři – garanti kurzů inženýrské pedagogiky	3	convenience sample	nejsou
23	Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice III.	1999	dotazníkové šetření	studující VŠ	3036	neznámý	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
24	Povolání vysokoškolského učitele v mezinárodním srovnání: Česká republika	1999	dotazníkové šetření	vyučující VŠ	1469	neznámý	nejsou
25	Sociální portrét vysokoškolských studentů v České republice IV.	2002	dotazníkové šetření	studující VŠ	1349	záměrný + kvótní	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
26	Vysokoškolské poradny	2002	dotazníkové šetření	poradny VŠ	20	neznámý	CSVŠ
27	Sociální portrét studentů 3. ročníků právnických fakult v České republice	2002	dotazníkové šetření	studující VŠ – právnické fakulty	204	neznámý	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
28	Neúspěšnost studia posluchačů 1. ročníků technických studijních programů veřejných vysokých škol v ČR a její příčiny	2003	dotazníkové šetření	studující VŠ – první ročník technických VŠ	363	neznámý	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
29	Dotazníkové šetření mezi delegáty 13. sjezdu vysokoškolského odborového svazu v Pardubicích	2003	dotazníkové šetření	vyučující VŠ	33	convenience sample	nejsou
30	Hodnocení zahraničního studijního pobytu studenty zapojenými do programu SOCRATES/Erasmus	2003	dotazníkové šetření	studující VŠ, kteří absolvovali zahraniční pobyt v programu SOCRATES/Erasmus	362	neznámý	CSVŠ
31	Spolupráce vysokých škol s výrobními a servisními podniky	2003	dotazníkové šetření	akademičtí funkcionáři, vedoucí pracovníci podniků	78	záměrný	nejsou

32	Postavení žen v akademických funkcích na vysokých školách v ČR (v rámci projektu „Sociální Portrét VŠ studentů v ČR – V. rozšířený o problematiku rovného přístupu žen ke vzdělání a k výzkumné činnosti“ – řešitel Lenka Menclová)	2004	rozhovory – strukturované	akademické funkcionářky	39	neznámý	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
33	Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR V. – veřejné vysoké školy	2005	dotazníkové šetření	studující VŠ – veřejné vysoké školy	1500	kvótní	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
34	Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR V. – pilotní šetření soukromých vysokých škol	2005	dotazníkové šetření	studující VŠ – soukromé vysoké školy	450	záměrný	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
35	Pilotní šetření studijních a sociálních kontextů doktorského studia	2005	dotazníkové šetření	studující VŠ – doktorské studium	106	neznámý	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
36	Dopad demografického vývoje na vysoké školství v ČR	2004	focus groups	odborníci na VŠ problematiku	neznámá	neznámý	CSVŠ
37	Demografický vývoj studentů VŠ – kvantitativní šetření	2005	dotazníkové šetření	odborníci na VŠ problematiku	187	neznámý	nejsou
38	Demografický vývoj studentů VŠ – hloubkové rozhovory	2005	rozhovory – nestrukturované	odborníci na VŠ problematiku	10	záměrný	nejsou
39	Gaudeamus I	2005	dotazníkové šetření	studující SŠ	529	samovýběr	CSVŠ
40	Gaudeamus II	2005	dotazníkové šetření	studující SŠ	452	samovýběr	CSVŠ
41	České vysoké školství z pohledu akademických pracovníků	2005	dotazníkové šetření	vyučující VŠ	416	neznámý	nejsou
42	Názory akademických pracovníků na systém financování vysokých škol a jeho dopady	2005	dotazníkové šetření	vyučující VŠ	510	kvótní	nejsou
43	Kompetence absolventů vysokých škol z pohledu zaměstnavatelů	2006	dotazníkové šetření	zaměstnavatelé	800	kvótní	CSVŠ
44	Názory žen působících v neakademických funkcích na vysokých školách na otázku rovnosti žen a mužů v zaměstnání	2006	dotazníkové šetření	vyučující VŠ – ženy	45	neznámý	CSVŠ
45	Vysokoškolské poradny 2006	2006	dotazníkové šetření	poradny VŠ	21	neznámý	CSVŠ
46	Mobilita VŠ studentů	2006	dotazníkové šetření	studující VŠ	4420	samovýběr	CSVŠ

STUDIE / ČLÁNKY

47	Rovné příležitosti žen a mužů ve výuce a vědě na vysokých školách a vyšších odborných školách v České republice	2006	dotazníkové šetření	vyučující VŠ a VOŠ – ženy	299+202	convenience sample	nejsou
48	Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Mostecký region	2006	dotazníkové šetření	zaměstnavatelé	17	convenience sample	nejsou
49	Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Jihočeský kraj	2006	dotazníkové šetření + focus groups	zaměstnavatelé, akademičtí funkcionáři VŠ a VOŠ, úřady práce, úřady samosprávy	16 + 8	záměrný	nejsou
50	Spolupráce vysokých škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů – Zlínský kraj	2007	focus groups	akademičtí funkcionáři, úřady práce a zaměstnavatelé	10	záměrný	nejsou
51	Spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů v regionu Vysočina	2007	rozhovory – nestrukturované + focus groups	akademičtí funkcionáři, zaměstnavatelé, úřady práce a regionální samospráva	neznámá	neznámý	CSVŠ
52	EUROSTUDENT III (Sociální a ekonomické podmínky života studentů v Evropě)	2007	dotazníkové šetření	studující VŠ	1857	samovýběr	CSVŠ, nutný souhlas MŠMT
53	Hodnocení učitelů studenty VŠ	2007	dotazníkové šetření	studující VŠ	1278	samovýběr	CSVŠ
54	Spolupráce vysokých škol a vyšších odborných škol se zaměstnavateli, zaměstnatelnost absolventů v Libereckém kraji	2008	rozhovory – strukturované	zaměstnavatelé, akademičtí funkcionáři VŠ a VOŠ, úřady práce, úřady samosprávy	neznámá	záměrný	nejsou

